

מאז הקמת היחידה ועד סוף מארס 1970 היא ערכה בדיקות חלקיות ב־47 מתוך 63 לשכות העבודה הקיימות במדינה; ב־11 מהן נערכה בדיקה חוזרת.

הדו"חות על הביקורת הפנימית הוגשו למנהל השירות ולמנהלי לשכות העבודה האזוריות, שלהם כפופות הלשכות שנבדקו, והם כללו פירוט של הממצאים והליקויים במרבית התחומים, שבהם פועלות הלשכות, כגון רישום דורשי עבודה, שליחה לעבודה ושמירת התור, פיקוח על זיקת חובה ללשכה ועל ניהול תיקי מפעל, ויסות הומנות לעובדים וייעוץ תעסוקתי.

- לא הונהגו בשירות דפוסים קבועים לטיפול בדו"חות שיבטיחו תיקון הליקויים שהועלו, דיווח תקופתי מהיחידות המבוקרות למינהלת השירות על ביצוע התיקונים, וביקורת מעקב של היחידה לביקורת פנימית כעבור תקופה, שתיקבע מראש.

בעקבות הביקורת החליטה מינהלת שירות התעסוקה, באוקטובר 1970, להוציא הוראות נוהל לשכות עבודה בדבר ביצוע התיקונים הדרושים לפי ממצאי הביקורת הפנימית.

מעקב אחר תיקון ליקויים, שהועלו על ידי ביקורת המדינה

על פי הוראות התקש"ר מוטל על הביקורת הפנימית לקיים מעקב סדיר אחר תיקון הליקויים, שהעלה מבקר המדינה, ולמסור למנהל השירות דו"חות תקופתיים על תיקון אותם ליקויים.

- מנהל השירות לא קיבל, כנדרש, דו"חות תקופתיים על תיקון הליקויים, שהועלו על ידי מבקר המדינה, והמעקב אחר תיקון הליקויים לא היה סדיר.

ממצאי מעקב

בחינות לסיווג מקצועי

דו"ח שנתי 19, עמ' 401

בחינות לחניכים. על פי תקנות החניכות (בחינות) ועל פי הוראות המשרד, על הממונה על החניכות במשרד העבודה להרכיב ועדות בחינה בנות שלשה חברים לפחות. במחוז ירושלים לא הוקמו ועדות בחינה במקצועות חשמל, שרברבות וקיוור, והבחינות נערכו על ידי בוחן יחיד, שהזמין המשרד. במקצועות הדפוס והנגרות מורכבות ועדות הבחינה באותו מחוז, בדרך כלל משני חברים בלבד: מפקח של משרד העבודה ובוחן אחד נוסף.

במקצועות חשמל, שרברבות וקיוור לא הוקמו עוד ועדות בחינה. לגבי דפוס לא חל שינוי. במקצוע הנגרות נערכות הבחינות בהתאם לחקנות.

תקנה 5 לתקנות החניכות (בחינות) קובעת, שהבחינות יהיו בנושאים המפורטים בתוספת לתקנות למעשה, דנה התוספת לתקנות רק ב־3 מתוך 44 מקצועות, שהוכרו עד ראשית 1968 כמקצועות חניכות.

לא חל שינוי.

שאלוני הבחינה לא הוכנו במרוכז. החניכים נבחנו במחוזות השונים באותם מקצועות, על פי שאלוני בחינה, שהוכנו בנפרד בכל מחוז, או על פי שאלונים המשותפים לשני מחוזות. לפיכך חסר בסיס משותף להערכת איכותן של תוכניות החניכות וטיב ההדרכה הניתנת על פיהן לחניכים במחוזות השונים.

החניכים נבחנו על פי שאלוני בחינה אחידים הנערכים על ידי מחלקה מקצועית פדגוגית, שהוקמה ב-1969 במסגרת האגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית (מקדם אגף הנוער והחינוך המקצועי).

סיווג מקצועי — ועדות מקצוע. תשע שנים לאחר שנתקבל חוק שירות התעסוקה, הופעלו רק 20 ועדות מקצוע, והמשרד נתקל בקשיים להקים ועדות נוספות.

עד סוף 1970 נוספו שלוש ועדות מקצוע; הקמתן של עוד ארבע ועדות נמצאת בשלבי טיפול מתקדמים. הדיונים לגבי מקצועות המתכת ושרטוט נמשכים עדיין (מ-1963).

מערכת החניכות הקיפה בסוף 1968 49 מקצועות, ואילו הסיווג המקצועי למבוגרים מקיף 20 מקצועות בלבד. הואיל ולא מונו ועדות מקצוע לגבי חלק ניכר מן המקצועות למבוגרים, אין בוגרי החניכות יכולים לקבל תעודות מקצוע על פי תקנה 13(1) לתקנות שירות התעסוקה (תעודת מקצוע), תשכ"א—1961, ועליהם להיזקק על פי הוראות מינהליות של שירות התעסוקה, לאישור האיגוד המקצועי, כדי שיוכלו להרשם כבעלי מקצוע בלשכות העבודה. לדעת הביקורת, על משרד העבודה לשקול את תיקון תקנות שירות התעסוקה, כדי לאפשר הכרה גם בתעודות החניכות, הניתנות על ידי אגף הנוער והחינוך המקצועי.

לא חל שינוי במצב החוקי, אולם לפי הודעת משרד העבודה מינואר 1971 למשרד מבקר המדינה, קיים תיאום בין משרד העבודה לבין שירות התעסוקה, והשירות מכבד את תעודות המקצוע בחניכות.

ביצוע הבחינות. להכנת שאלוני הבחינות לא ניתן הטיפול המקצועי הדרוש. כתוצאה מכך נתברר לעתים, ששאלונים לא היו מתאימים, והדבר שימש נושא לדיונים חוזרים ונשנים בהשתתפות ראשי ועדות מקצוע ורכזי בחינות מחוזיות.

הוקמה יחידת בחינות באגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית והכנת הבחינות מטעמה נעשית על ידי אנשי מקצוע.

קיים פער ניכר בין מספר הנבחנים, שהוזמנו לבחינות, לבין מספר הנבחנים בפועל. אי הופעת האנשים פוגעת בארגון של הבחינות, בעיקר של המעשיות.

הוגשה הצעת תיקון לחוק שירות התעסוקה, תשי"ט—1959, שלפיו אפשר יהיה לגבות אגרה מהנבחנים, הואיל וכפי שנאמר בדברי ההסבר להצעה, מזלזלים בעצם הבחינות אם אין משלמים אגרה עבורן.

הועלו מקרים רבים במקצועות הדפוס והמלצרות, שניתנה למבקשים, בניגוד לתקנות שירות התעסוקה (תעודת מקצוע) תשכ"א—1961, הדרגה הגבוהה ביותר ללא בחינה, על סמך אישור האיגוד המקצועי.

המשרד הודיע, שיחידת הבחינות מקפידה, שהמבקש ייסוג בסוג הגבוה ביותר רק על סמך עמידה בבחינה.

בתקנות לא נקבעה הגבלת זמן לקבלת תעודת מקצוע על פי אישורים של האיגוד המקצועי. אף על פי כן, הגביל המשרד, בתיאום עם אוגווי העובדים, את הזמן להגשת בקשות למתן תעודת מקצוע בדרך זו. משרד מבקר המדינה העיר למשרד העבודה, כי מן הראוי, שההגבלה תעשה בדרך חוקית.

הליקוי לא תוקן.

פרוטוקולים רבים של ועדות המקצוע על ביצוע הבחינות ועל מתן תעודות מקצוע לא נערכו כראוי. ביולי 1969 פרסם המשרד הוראות מפורטות לרכזי הבחינות בנדון.

היחידה להכוונת כוח אדם לעיירות פיתוח

דו"ח שנתי 19, עמ' 407

היחידה, שהוקמה בסוף 1960 במסגרת אגף התעסוקה והקליטה במשרד העבודה, הפסיקה לפעול באוקטובר 1969 עם הקמת מרכז הכוונה לערי פיתוח ולהתיישבות. בהנהלת המרכז, שהוקם על פי החלטת ועדת השרים לפיזור האוכלוסיה, משתתפים משרדי ממשלה (משרד העבודה, משרד המסחר והתעשייה, משרד הפנים, משרד קליטת העלייה ומשרד השכנוך), מרכז השלטון המקומי, הסוכנות היהודית, הסתדרות העובדים הכללית, תנועת המושבים וברית התנועה הבין קיבוצית. הוצאותיו ממומנות על ידי הגופים המשתתפים בהנהלתו והוא מעסיק ארבעה עובדים. ביקורת המעקב על תיקון ליקויים, שהועלו ביחידה, נערכה במרכז.

*

תיקי היחידה לא הכילו את כל הנתונים העשויים לשמש למתן מידע מעודכן ומלא לאנשים, שהיו מעוניינים להשתקע בעיירות פיתוח. היא גם לא ניהלה רישום של הדרישות לבעלי מקצוע בעיירות השונות.

הליקוי תוקן. בידי המרכז מצוי מידע על ערי הפיתוח שבטפולו, הממוין לפי נושאים — ביקוש, דיור והסברה — לכל עיר בנפרד.

היחידה קיימה מגעים בעל פה עם לשכות העבודה, שבישובים המבוססים, ומסרה להן בדרך זו ידיעות על דרישות לכוח אדם בעיירות הפיתוח. שירות התעסוקה כלל בעלוניים התקופתיים, שהוא מפיץ לשכות, נתונים על הדרישות של עיירות הפיתוח. משרד מבקר המדינה ציין, שטיפול שגרתי מעין זה אינו יכול להשיג את התוצאה הרצויה. הואיל ופעולתן של לשכות העבודה מופנית בעיקרה, אל מחוסרי עבודה, עמדה הביקורת על הצורך בהגברת הפרסום באמצעות מודעות בעתונים וברדיו — דרכים, שהמשרד נקט בהן באורח מצומצם בלבד.

החל מסוף 1969 פועלת ליד המרכז ועדת הסברה, שמתפקידה לדאוג לפרסום מודעות בעתונים ולשידורים ברדיו על נושא עיירות הפיתוח. עד סוף 1970 הופיעו בעיתונים כמה מודעות כלליות, הן על עיירות פיתוח והן על הקיבוצים וכן מודעות מספר בקשר לעיירות פיתוח מסוימות. המרכז הגיע להסכם עם שידורי ישראל בדבר שידור תוכנית הסברה על עיירות הפיתוח, המשודרת אחת לשבועיים. בישיבות ועדת ההסברה מדווחים נציגי העיירות ועובדי המרכז על השפעת הפרסומים; דיווחים אלה משמשים גורם חשוב לגבי המשך הפרסומים, צורתם ותוכנם.

היחידה ראתה בשליחת הודעה למועמד בדבר אישור לשיכונו בעיירת פיתוח את השלב האחרון בטיפולו, והיא לא בדקה, אם המועמד אמנם עבר לגור בעיירה. היא אף לא קיימה מעקב לאחר פרק זמן מסוים, אם המועמד התבסס במקום.

המעקב אחרי העוברים לעיירות פיתוח עדיין חלקי, והוא חל עד סוף 1970 רק על חלק מהעובדים לארבע עיירות בלבד.